

Dàn ý Phân tích bài thơ Đàn ghi ta của Lor-ca

Hướng dẫn lập dàn ý chi tiết cho đề văn phân tích bài thơ Đàn ghi ta của Lor-ca (Thanh Thảo) - Văn mẫu lớp 12.

Dàn ý

I. Mở bài

- Giới thiệu tác giả: Thanh Thảo là nhà thơ luôn có nhiều suy tư, trăn trở về các vấn đề xã hội, ông là một trong số những nhà thơ luôn nỗ lực cách tân thơ Việt bằng việc đề cao trực cảm, đổi mới hình thức diễn đạt của thơ.

- Giới thiệu tác phẩm: là bài thơ tiêu biểu cho phong cách thơ nhuốm màu sắc tượng trưng, siêu thực của Thanh Thảo. Bài thơ thể hiện sự đồng cảm của tác giả với Lor – ca, người nghệ sĩ tự do và cô đơn, dù bị chết oan khuất vẫn hiên ngang.

II. Thân bài

1. Nhan đề và lời đề từ

- Nhan đề: Đàn ghi ta là niềm tự hào của Tây Ban Nha (hay còn gọi là Tây Ban Cầm), nó là hình ảnh của Lor – ca và những sáng tạo nghệ thuật của ông – một người nghệ sĩ thực thụ dùng lời thơ và tiếng đàn để ngợi ca tự do.

- Lời đề từ được trích trong bài thơ Ghi nhớ của Lor – ca, thể hiện sự gắn bó của Lor – ca với cây đàn - nghệ thuật, mặt khác Lor- ca muốn người đời sau hãy vượt qua những thành tựu nghệ thuật của mình sáng tạo những điều mới hơn.

2. Người nghệ sĩ tự do đơn độc – Lor – ca (6 dòng đầu)

- Hai câu thơ đầu gợi liên tưởng đến không gian Tây Ban Nha với những nét đặc trưng: tiếng đàn truyền thống, những trận đấu bò tót.

+ Tuy nhiên hình ảnh “tiếng đàn” đặt cạnh hình ảnh “bọt nước”: nghệ thuật của Lor – ca lung linh như bọt nước, nhưng lại có thể vỡ tan bất cứ lúc nào, đó cũng là số phận ngắn ngủi của Lor – ca.

+ “áo choàng đỏ gắt”, gợi hình ảnh đấu trường, cuộc đấu tranh gay gắt giữa một bên là khát vọng tự do, một bên là bạo phát xít độ tãi.

- Trong cuộc đấu tranh, Lor – ca như một người hùng đơn độc đi trên hành trình đấu tranh cho tự do với vũ khí là nghệ thuật và lòng yêu tự do.

Dàn ý Phân tích bài thơ Đàn ghi ta của Lor-ca

- Chuỗi âm thanh “li la li la li la”: đây có thể là âm thanh tiếng đàn, cũng có thể là hình ảnh những vòng hoa li – la (từ đình hương) của thảo nguyên Tây Ban Nha.

3. Cái chết oán khuất và bi phần của Lor – ca (12 câu tiếp)

- “Tây Ban Nha/ hát nghêu ngao”: hình ảnh người nghệ sĩ Lor – ca say sưa với ca từ ngợi ca tự do trên quê hương.

- “bỗng kinh hoàng/ áo choàng bê bết đỏ”: cái chết bi thảm đột ngột ập đến với Lor – ca. Cái chết ấy khiến cả “Tây Ban Nha” “kinh hoàng” bởi bọn phát xít độc tài đã giết chết một người hùng đấu tranh cho tự do, dân chủ của đất nước Tây Ban Nha.

- “Lor – ca bị điệu về bãi biển/ chàng đi như người mộng du”: hình ảnh hiên ngang của Lor – ca khi cận kề cái chết, chàng chỉ say mê với những cách tân nghệ thuật chân chính.

4. Hình ảnh tiếng ghi – ta

- Nghệ thuật ẩn dụ chuyển đổi cảm giác, kết hợp từ ngữ, hình ảnh độc đáo

- “tiếng ghi – ta nâu bầu trời cô gái ấy”: màu nâu là màu của vỏ đàn, của đất đai quê hương, màu của làn da, mái tóc, đôi mắt của cô gái. Câu thơ là ẩn dụ về tình yêu thương.

- “tiếng ghi ta lá xanh”: sức sống mãnh liệt của nghệ thuật, tiếng ghi ta tròn bọt nước vỡ tan” -> sự lung linh mong manh của nghệ thuật, cuộc đời người nghệ sĩ.

- “tiếng ghi ta rùng rùng/ máu chảy”: cái chết bi thảm, đau đớn của nghệ thuật, thể hiện sự phân uất với chế độ phát xít độc tài và sự thương xót với người nghệ sĩ.

5. Sự vĩnh hằng của nghệ thuật

- “không ai chôn cất ... mọc hoang”: có thể hiểu không ai có thể vượt qua nghệ thuật Lor –ca, không ai bước tiếp trên hành trình cách tân mà bỏ “hoang” nghệ thuật. Mặt khác, có thể hiểu, đó là sự bất diệt của nghệ thuật chân chính, dù Lor – ca chết nhưng nghệ thuật của chàng vẫn sinh sôi, phát triển.

- “giọt nước mắt” là sự tiếc thương, “vàng trắng” là niềm tin nghệ thuật, dù ở nơi tối tăm sâu thẳm thì tâm hồn trong sáng của người nghệ sĩ vẫn soi tỏ cho thế hệ sau.

- Lor - ca đã mất “đương chỉ tay đã đứt”, chàng già từ cuộc đời hữu hạn để đến thế giới vô hạn bằng phương tiện “chiếc ghi ta” – nghệ thuật.

- “ném lá bùa”, “ném trái tim”: chính là sự giải thoát của Lor – ca sau khi chết. Người nghệ sĩ chân chính ý thức được “cái chết” của bản thân là để nghệ thuật được tái sinh mạnh mẽ, để thế hệ sau tiếp tục cách tân.

Dàn ý Phân tích bài thơ Đàn ghi ta của Lor-ca

- “li la li la ...”: tiếng ghi ta bất tử dùng người nghệ sĩ đã chết, có thể là vòng hoa tử đinh hương viếng linh hồn Lor – ca.

III. Kết bài

- Nêu cảm nghĩ của bản thân về bài thơ.

- Nghệ thuật: thể thơ tự do, mới lạ, đậm chất tượng trưng siêu thực, kết hợp nhuần nhuyễn giữa thơ ca và âm nhạc, kết hợp ngôn từ, hình ảnh độc đáo.

- Đây là bài thơ giàu chất suy tư, mãnh liệt, phóng túng trong xúc cảm, thể hiện sự xót thương trước cái chết bi thảm của Lor – ca thiên tài, là thông điệp, khát khao cách tân nghệ thuật của Thanh Thảo

Bài làm tham khảo

Thanh Thảo nhà thơ của những suy tư, trăn trở về các vấn đề xã hội, thơ ông giàu chất suy tư, triết lí. Đàn ghi-ta của Lor-ca là một trong những bài thơ như vậy. Đây có thể coi là tác phẩm đề đời trong sự nghiệp thơ ca của Thanh Thảo.

Tác phẩm được sáng tác năm 1979, nó là kết tinh từ niềm thương xót vô hạn cũng như sự cảm phục, trân trọng và ngưỡng mộ của Thanh Thảo dành cho Lor-ca. Bài thơ nhanh chóng gây được tiếng vang lớn trong văn học Việt Nam nhờ nội dung đầy tính nhân văn và hình thức nghệ thuật thơ hết sức sáng tạo, mới mẻ.

Thanh Thảo đã đặt cho tác phẩm của mình một nhan đề giản dị nhưng giàu ý nghĩa. Đàn ghi-ta không chỉ là nhạc cụ truyền thống của Tây Ban Nha mà còn được coi là biểu tượng cho nền nghệ thuật ở đất nước này. Còn Lor-ca là nhà thơ, nhạc sĩ, họa sĩ, nhà viết kịch nổi tiếng người Tây Ban Nha, là người đã khởi xướng và thúc đẩy mạnh mẽ những cách tân trong các lĩnh vực nghệ thuật. Với nhan đề này, Thanh Thảo ngầm khẳng định Đàn ghi ta của Lor-ca là biểu tượng cho những cách tân nghệ thuật của người nghệ sĩ thiên tài Lor-ca. Nhan đề đã hé mở hình tượng nghệ thuật trung tâm của bài thơ.

Thanh Thảo đã sử dụng một câu thơ đồng thời cũng là tâm nguyện của Lor-ca trước khi chết để làm lời đề từ cho bài thơ của mình. Lời đề từ đã thể hiện tình yêu nghệ thuật say đắm của Lorca. Đồng thời cũng khẳng định tình yêu tha thiết của Lorca với quê hương đất nước. Không chỉ có vậy, lời đề từ còn thể hiện quan điểm đầy tính nhân văn trong sáng tạo nghệ thuật. Lor-ca hiểu rằng những cách tân nghệ thuật của mình đến một lúc nào đó là sẽ chướng ngại cản những người đến sau sáng tạo. Bởi vậy, ông đã căn dặn thế hệ sau phải biết chôn vùi nghệ thuật của ông để đi tới và bước tiếp.

Mở đầu tác phẩm Lor-ca xuất hiện cùng với tiếng đàn bọt nước:

Dàn ý Phân tích bài thơ Đàn ghi ta của Lor-ca

Những tiếng đàn bọt nước

Tây Ban Nha áo choàng đỏ gắt

Tiếng đàn không chỉ đơn thuần là âm thanh của tiếng ghi ta mà nó còn gợi ra sự nghiệp nghệ thuật đồ sộ, giàu giá trị của Lor-ca, đồng thời đây cũng chính là tiếng lòng của người nghệ sĩ, gửi gắm lại cho hậu thế. Hình ảnh bọt nước cũng là hình ảnh hết sức đặc sắc, gợi cái đẹp lung linh, gợi sự tan biến vào mê mông, sự tồn tại mong manh, ngắn ngủi... Một câu thơ nhưng có đến hai hình ảnh biểu tượng, nó vừa gợi ra vẻ đẹp trong cảm hứng sáng tạo nghệ thuật, vừa cho thấy số phận mong manh ngắn ngủi, đầy bi kịch của người nghệ sĩ thiên tài Lor-ca.

Câu thơ thứ hai, nhắc trực tiếp đến quê hương của người nghệ sĩ Lor-ca. Gắn liền với địa danh Tây Ban Nha với hình ảnh Lor-ca là hình ảnh “áo choàng đỏ gắt” mang nhiều nét nghĩa: trước hết về nghĩa thực, gợi ra phong nền văn hóa của đất nước Tây Ban Nha với những trận đấu bò tót nổi tiếng, đẫm máu; nhưng đồng thời cũng gợi nhắc chúng ta đến tính chất dữ dội của một đấu trường đặc biệt - đấu trường chính trị và đấu trường nghệ thuật. Nếu như câu thơ đầu gợi ra vẻ đẹp bi kịch cũng như sinh mệnh ngắn ngủi của người nghệ sĩ, thì câu thơ sau đã khắc họa sứ mệnh cao cả của người nghệ sĩ. Âm thanh tiếng đàn li la li la vang vọng trong không gian để đưa người đọc đến với hành trình vươn tới lí tưởng của người nghệ sĩ:

đi lang thang về miền đơn độc

với vàng trắng chói chói

trên yên ngựa mỗi mòn

Hành trình vươn đến lí tưởng là hành trình hết sức gian nan, chắt chứa cả sự cô đơn, không có điểm dừng. Đây cũng chính là hành trình của Lor-ca trên con đường sáng tạo nghệ thuật. Hành trình ấy tuy có nhiều khó khăn, nhưng đó là hành trình đẹp đẽ. Vàng trắng vốn là biểu tượng nghệ thuật, điều đó cho thấy cái mà Lor-ca hướng đến không phải cuộc sống xa hoa hưởng lạc, mà là tình yêu, niềm đam mê mãnh liệt cho nghệ thuật. Trên hành trình vươn tới lí tưởng trong một thế giới bạo tàn, hình ảnh Lor-ca hiện lên vừa đáng ngưỡng mộ vừa khiến người đọc không khỏi xót thương.

Không đi sâu vào từng tiểu tiết cuộc đời Lor-ca, Thanh Thảo nhấn đậm ngòi bút vào cái chết bi tráng của chàng. Bốn câu thơ đầu là sự đối lập giữa sống và chết:

Tây Ban Nha

Hát nghêu ngao

Bỗng kinh hoàng

Dàn ý Phân tích bài thơ Đàn ghi ta của Lor-ca

Áo choàng bê bết đỏ

Sự sống ở đây chính là Tây Ban Nha với điệu hát nghêu ngao, không gian phóng khoáng, tự do, Lor-ca hiện lên hết sức đẹp đẽ trong khung vảnh đó. Nhưng phía bên kia lại là hiện thực kinh hoàng, là cái chết đầm máu của người nghệ sĩ tài hoa. Cụm từ “bồng kinh hoàng” cho thấy sự thảng thốt, hốt hoảng, không thể tin rằng Lor-ca đã bị cái xấu, cái ác bức hại. Cùng với đó là cảm xúc xót thương, cảm phần đến tận cùng. Lor-ca hiện lên hết sức đáng thương trong bạo lực tàn ác của chế độ độc tài. Trước cái chết ấy, Lor-ca như người mộng du: “Lor-ca bị điệu về bãi bắn/ chàng đi như người mộng du”. Câu 5 là kiểu câu bị động với những thanh trắc là hai dấu nặng đặt cạnh nhau gợi ấn tượng nặng nề, trĩu nặng về cái chết. Nhưng câu 6 lại là kiểu câu chủ động với những thanh bằng liên tiếp đã cho thấy hình ảnh Lor-ca nhanh chóng lấy lại thăng bằng và thái độ chủ động để đi từ hành trình kết thúc sự sống vật chất đến hành trình khởi đầu sự sống tinh thần bất tử.

Lorca đã hi sinh nhưng những kẻ thất bại lại chính là bè lũ phát xít. Bởi chúng chỉ có thể hủy diệt được thân xác của Lorca nhưng không thể hủy diệt được sức sống của anh. Điệp khúc tiếng ghi ta lần lượt xuất hiện, mỗi âm điệu vang lên lại mang những ý nghĩa khác nhau: Tiếng ghi ta nâu- bầu trời cô gái ấy: Tiếng ghi ta tấu lên khúc ca về tình yêu của Lor-ca dành cho quê hương, nghệ thuật, con người, lí tưởng...; Tiếng ghi ta lá xanh biết mấy/ Tiếng ghi ta tròn bọt nước vỡ tan: Tiếng ghi ta tấu lên khúc ca về vẻ đẹp cũng như nỗi đau của Lor-ca; Tiếng ghi ta rờn rờn- máu chảy: Tiếng ghi-ta được đẩy đến độ cao trào của sự bi phẫn. “tiếng ghi ta” là điệp khúc, đều đặn vang lên 4 lần trong nhịp thơ dồn dập, gửi gắm những tình cảm, tâm sự, nỗi niềm chất chứa của Lor-ca còn mãi vang vọng với hậu thế, như khẳng định sức sống bất diệt của Lor-ca.

Mười ba câu thơ cuối cùng là những suy tư của tác giả về cuộc đời, sự nghiệp và sự ra đi của Lor-ca. Tiếng đàn là biểu tượng của nghệ thuật, là biểu tượng cho lí tưởng đấu tranh vì những điều tốt đẹp của Lor-ca bởi vậy không ai nỡ “chôn cất tiếng đàn”. Bởi vậy, Thanh Thảo đã so sánh tiếng đàn như cỏ mọc hoang, tức nó có sức sống mạnh mẽ, sức lan tỏa mãnh liệt, bất diệt, không gì có thể ngăn cản nổi. Dù Lorca hi sinh tiếng đàn của ông còn mãi với hậu thế. Cũng chính bởi vậy vàng trắng – cái đẹp, dù bị chôn vùi nơi đáy giếng vẫn tỏa rạng nơi tối tăm, lạnh lẽo, ánh sáng lí tưởng nghệ thuật không bao giờ bị vùi lấp.

Hình ảnh đường chỉ tay đứt là một ám chỉ về sự sống vật chất đã chất dứt, và cuộc đời vô hạn vẫn không ngừng chảy trôi: “Dòng sông rộng vô cùng”. Trong tương quan với câu thơ trên, hình ảnh thơ dễ gợi một cảm giác bi quan. Nhưng Lor-ca đã vượt lên trên những lẽ thường tình ấy, ông dung cây đàn ghita để vượt lên mỗi cái hữu hạn, vượt lên cái ngăn ngại của đời người để vươn đến cõi vô cùng, bất tử.

“Chàng ném lá bùa cô gái Di-gan/ vào xoáy nước/chàng ném trái tim mình/vào lặng yên bất chợt/li-la li-la li-la...”. Hành động vô cùng mạnh mẽ quyết liệt, ném “lá bùa” vào “xoáy nước” với tinh thần sẵn sàng đối mặt với hiểm nguy. Nhưng đồng thời cũng “ném

Dàn ý Phân tích bài thơ Đàn ghi ta của Lor-ca

trái tim mình- vào lặng yên” - vào sự lãng quên là hi sinh sự sống của mình để dọn đường cho hậu thế vươn tới những đỉnh cao mới trong nghệ thuật. Sau sự ra đi “lặng yên” của Lor-ca, “bất chợt” vang lên chuỗi hợp âm “li-la li-la li-la” lan tỏa, ngân nga.

Bài thơ mang đậm phong cách thơ siêu thực: hình ảnh thơ có tính tượng trưng cao độ, bài thơ có hình thức âm thanh, câu thơ không vần, không dấu, không viết hoa đầu dòng,... ; những tương phản gay gắt được sử dụng liên tiếp;... Cho thấy sự cách tân nghệ thuật sâu sắc của Thanh thảo.

Bằng những hình ảnh tượng trưng cao độ, Thanh Thảo đã tái hiện chân thực và gợi cảm vẻ đẹp của hình tượng Lorca. Đồng thời thể hiện tiếng lòng tri âm của một người nghệ sĩ với một người nghệ sĩ. Và thể hiện triết lí nghệ thuật của Thanh Thảo: mối quan hệ giữa nghệ thuật và cuộc sống, sức sống của nghệ thuật làm nên sự bất tử của người nghệ sĩ.